

Wyrok z dnia 29 października 1997 r.

II UKN 259/97

Okres nauki w technikum zawodowym, powstałym na podstawie przepisów Uchwały nr 448 Prezydium Rządu z dnia 21 czerwca 1951 r. o ustroju szkolnictwa zawodowego (M.P. Nr A-59, poz. 776), nie był okresem składkowym w rozumieniu przepisu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r., o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 29 października 1997 r. sprawy z wniosku Eugeniusza T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 12 marca 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 28 marca 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. odmówił Eugeniuszowi T. uprawnień do wcześniejszej emerytury wobec braku wymaganego 40-letniego okresu zatrudnienia. Organ rentowy nie zaliczył do okresu zatrudnienia praktycznej nauki zawodu w Technikum Przemysłu Wełnianego od 1 września 1955 r. do dnia 20 czerwca 1959 r., z uwagi na brak indywidualnej umowy o naukę zawodu.

W odwołaniu od decyzji Eugeniusz T. wnosił o jej zmianę i zaliczenie praktycznej nauki zawodu w Technikum Przemysłu Wełnianego do okresu jego pracy. W uzasadnieniu odwołania podał, iż praktyczna nauka zawodu była realizowana na stanowiskach produkcyjnych w [...] Zakładach Przemysłu Wełnianego [...] w B. i

okres ten jest faktycznie okresem zatrudnienia, który powinien być zaliczony do uprawnień emerytalnych.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 1996 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku zmienił zaskarżoną decyzję i zaliczył odwołującemu do uprawnień emerytalnych okres nauki zawodu w Technikum Przemysłu Włókienniczego od 1 września 1955 r. do 26 czerwca 1959 r. i sprawę w zakresie ustalenia uprawnień wnioskodawcy do wcześniejszej emerytury przekazał do załatwienia według właściwości organowi rentowemu.

W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że wnioskodawca posiadał status młodocianego pracownika, gdyż był zatrudniony w Zakładach Przemysłu Wełnianego [...] w B. przy jednoczesnym posiadaniu statusu ucznia Technikum Przemysłu Wełnianego w B.

W oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe Sąd ustalił, że Eugeniusz T. przez trzy dni w tygodniu uczył się w szkole, a przez pozostałe trzy dni tygodnia pracował na wydzielonym stanowisku w Zakładach Włókienniczych 6 godzin każdego dnia, za wynagrodzeniem, a także objęty był opieką lekarską i ubezpieczeniem. Te ustalenia pozwoliły Sądowi na wyprowadzenie wniosku, że Eugeniusz T. pracował w zakładach bawełnianych na podstawie umowy o naukę zawodu i w związku z tym okres tej nauki należało zaliczyć do okresu zatrudnienia na mocy art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej z dnia 17 października 1991 r.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Białymstoku, który zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji... (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 12 marca 1997 r. [...], zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie Eugeniusza T.

W kasacji od tego wyroku, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając, że wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent z dnia 17 października 1991 r. (Dz.U. Nr 104, poz. 450) oraz art. 11 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40 poz. 267 ze zm.), poprzez przyjęcie, że nauka zawodu odwołującego się, ubezpieczonego w okresie

od 1 września 1955 r. do 20 czerwca 1959 roku w Technikum Przemysłu Wełnianego Ministerstwa Przemysłu Lekkiego w B., nie stanowi okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów emerytalno-rentowych, wnosił: "o utrzymanie w mocy wyroku Sądu Wojewódzkiego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 grudnia 1996 roku [...], o zasądzenie na rzecz odwołującego się - ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I-szej instancji do ponownego rozpoznania - przy uwzględnieniu kosztów postępowania jako części procesu."

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zaskarżony wyrok jest prawidłowy i zarzut, że został wydany z naruszeniem prawa, w szczególności wskazanych w kasacji przepisów jest nieusprawiedliwiony. Istotą sprawy jest zagadnienie, czy wnioskodawca jako uczeń dziennego Technikum Przemysłu Wełnianego w B. w okresie od dnia 1 września 1955 r. do dnia 20 czerwca 1959 r. równocześnie posiadał status młodocianego pracownika w Zakładach Przemysłu Wełnianego [...] w B.

Jest poza sporem, że zgodnie z programem szkolnym przez trzy dni w tygodniu zajęcia uczniów odbywały się tylko w szkole, a przez pozostałe trzy dni w Zakładach Włókienniczych. Zagadnienie to było już rozpoznawane przez Sąd Najwyższy, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lutego 1996 r., II URN 2/96 (OSNAPIUS 1996 nr 17 poz. 255). wskazał zasady regulujące system oświaty szkolnictwa zawodowego, wynikające z aktów normatywnych obowiązujących w latach 1944-1974. Wprawdzie rozstrzygnięcie to dotyczyło statusu ucznia zasadniczej szkoły zawodowej, jednakże status uczniów techników zawodowych (do takiego Technikum uczęszczał wnioskodawca) był uregulowany tym samym aktem prawnym i w taki sam sposób, dlatego też wywód prawny w powołanym wyroku w tej części, ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Zgodnie z przepisami uchwały Nr 448 Prezydium Rządu z dnia 21 czerwca 1951 r. o ustroju szkolnictwa zawodowego (M.P. Nr A-59, poz. 776) osoby, które uczęszczały do zasadniczych szkół zawodowych a także do techników zawodowych były uczniami. Praktyczna nauka zawodu mogła odbywać się zarówno w warsztatach szkolnych, jak również mogła być organizowana, w zakładach pracy na podstawie umowy zawieranej pomiędzy szkołą a zakładem pracy.

Uczniowie, wykonujący prace w ramach nauki (praktyki) szkolnej nie byli pracownikami tych zakładów pracy. Skład orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd wyrażony w tym wyroku, że jedynie osoby uczęszczające do szkół przysposobienia przemysłowego w okresie od września 1944 r. do czerwca 1951 r., oraz od września 1951 r. do trwających od trzech do jedenastu miesięcy, szkół przysposobienia zawodowego były równocześnie pracownikami, a okresy uczęszczania do tych szkół są okresami składkowymi w rozumieniu przepisu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu kasacji, uczniowie techników, w spornym okresie, nie byli objęci "powszechnym ubezpieczeniem" a jedynie, na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 51, poz. 396) wprowadzono obowiązek ubezpieczenia uczniów techników przemysłowych tylko na wypadek niezdolności zarobkowej lub śmierci wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Opłacanie tej składki nie uzasadnia więc ustalenia, że uczniowie szkół zawodowych, obu stopni, tj. szkół zasadniczych i techników byli pracownikami zakładów pracy, w których odbywali zajęcia praktyczne w ramach przedmiotów zawodowych w tygodniowym rozkładzie zajęć oraz praktyki.

Sąd Najwyższy nie ma też podstaw do uznania kasacji za usprawiedliwioną na tej podstawie, że innym osobom, które ukończyły to samo Technikum co wnioskodawca, organ rentowy uwzględnił okres nauki na uprawnienia emerytalne. Odwołując się do decyzji organu rentowego dotyczących lat 1947 -1959, wnoszący kasację pominał zupełnie reformę szkolnictwa zawodowego dokonanej przepisami powołanej wyżej Uchwały Nr 448 Prezydium Rządu oraz fakt, że wnioskodawca podjął naukę w Technikum w kilka lat po jej wprowadzeniu a więc oceny statusu uczniów w spornym okresie należy dokonywać na podstawie przepisów obowiązujących po 1 września 1951 r.

Nie stanowi również usprawiedliwionej podstawy kasacji argument, że skoro organ rentowy, w większości podobnych wniosków, na uprawnienia emerytalne uwzględnił zainteresowanym okresy nauki w tym samym Technikum, które ukończył wnioskodawca, a w pozostałych sytuacjach czyniły to Sąd Wojewódzki lub Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, to żądanie wnioskodawcy jest uzasadnione. Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy nie ocenia prawidłowości decyzji organu rentowego ani orzeczeń sądowych wydanych w innych spra-

wach, a nawet błędne zaliczenie innym osobom okresu nauki w szkole do okresu, od którego zależy prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie uzasadnia akceptacji naruszenia prawa, jak to podkreślono już w powołanym wyroku z dnia 14 lutego 1996 r., II URN 2/96. Argument taki może mieć ewentualnie znaczenie przy ubieganiu się o świadczenia przyznawane w drodze wyjątku przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie przepisu art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====